ב"ה

ולהצדיק צדיק

(א' מלכים ה' ל"ב)

ממני

דו' [illegible]יק

ר[illegible] [illegible] אוי"ט. ארטה.

בסעמעשוואר יע"א.

בעדהמ"ח ס'

דת ודין.

בדפוס של מו"ה

מאיר קלויזנער סאספאלא

בעת"ר לפ"ק.

Ny. Spitz Teréz Tiszaszászfalu (Ugocsamegye)

H/20

ב"ה

ולהצדיק צדיק

(א' מלכים ח' ל"ב)

ממני

ברכי' שיק
רב דקהל אויט. ארטה.
בטעמעשוואר יע"א.

בעהמ"ח ס'
דת ודין.

בדפוס של מו"ה
מאיר קלויזנער סאספאלאָ

בעת"ר לפ"ק.

שיל״ת

שלום וכט״ס לכבוד מורי ורבותי שיחי׳ בטוב ובנעימים עמו״ש !

פֿאר אייניגען וואכען זאנדטע מיר איין פֿריינד שיחי׳ דאס ווערק ס׳ שו״ת לבושי מרדכי מיט דעם דאפפעל ערזוכען : 1) צו ערמיטטעלן וואס דען פֿערפֿ. דען ראבבינער פֿאן ה׳ מאד פעראנלאססטע כבוד אדוני אבי מורי הרב הגאון הצדיק נ״י אין זאלך וועהעמענטער וייזע אנצוגרייפֿען „מפני מה ולמה עשה זאת הרב ממאד שכתב דברים קשים ולא אמר איה מקומו של דברים הרעים שבשבילם כמעט כל חיבורי אמ״ו שליט״א ראוי לגנזם ? מה טיבו ומה ערכו של הרב ממאד אשר כתב דברים כאלה בגאוה ובוז נגד גדול בתורה בחכמה וביראה אשר כמה וכמה גדולי ארץ וחוץ לארץ יבקשו תורה מפיהו ותהלתו מלאה הארץ ואיים רחוקים, ואשר מני כמה שנים הי׳ למליץ טוב ולמגן על בית ישראל ומנדגיו לנקוהם מכל אשמת שקר ולהגביהם משפל מצבם בעיני עדת בני ישראל ובעיני העמים, אשר הוא הי׳ לנו לעינים ולהאיר מהשכנו ולהדריכנו על נתיבות האמת ובמסלה העולה בית אל״.

2) איך מענע געגען דיע מיינעם טייערן פֿאטער שליט״א אנגעטאנע אונביללענערגיש איינשרייטען „להראות לעיני כל ישראל כי הרב ממאד שקר ענה פיו ושלא יהי׳ ח״ו לפוקה ולמכשול עון לכל קורא „תשובת״ הרב דמאה, למען לא ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם, כי הרב ממאד הוא בעל לשון וכו׳ עכ״ד.

איך האבע דיא בעצייכנעטע שטעללע געלעזען אונד טרויטע מיינען אויגען ניכט. וויע זאללטע עס מעגליך זיין, דאסס דער פֿארמאליגע ברעזאוואער רב, דער עפֿטערס לענגערע צייט גאסטפֿריינדשאפט אים הויזע מיינער טייערן עלטערן השי״ו גענאססען, דער זא אפֿט וויר נאך ברעזאווא אונז בעגאבען פֿאלל אויפֿריכטיגער פֿערעהרונג מיינעס טייערן פֿאטער נ״י ענטגעגענקאם, אונד דען איך דאיום, אלס פֿריינד אונד פֿערעהרער מיינעס פֿאטערס האכאכטונג ענטגעגענבראכטע, זאללטע עס מעגליך זיין דאסס דערזעלבע ראבבינער מ. ווינקלער, אלס ה׳ מאדער רב זיך זא וויט פֿערגעססען

סען קאננטע, דיעזען פאן איהם פריהער זא פערעהרטען גדול בתורה וביראה טהורה אין פריפאלער ווייזע מייכלינגס אנצוגרייפען ?

דיעזע וואהרנעהמונג ערפיללטע מיך מיט בעטריבניסס אונד מאראלישעם שמערץ. איך וואר דיפפיציל אָב אונד וויע איך דער פאן פיינדעסזייטע מיר געווארדענען אויפגאבע ענטשפערכען זאלל ?

דא בראכטע מיר דיע פאסט אין ראשער אויפאיינאנדערפאלגע דיפע־זע פאמפלעטע אויס סערענטש, מאה, גאלאנטא, אונד צום איבערפלוססע אונד איבערדרוססע אויך דען יענען אבסקורען אנגריפף ענטהאלטענדען באגען דער „לבושי מרדכי“, דיע מיינע זיטטליכע ענטריסטונג נאך שטייגע־טע אונד מיך געראדעצוא הערויספארדערטע אויס דער רעזערפע צו טרעטען אונד דיא מייכלינגס אנגעגריפפענע עהרע מיינעס פאטערס נ״י צו פערטיידיגען.

איך האבע שאן געגען מאנכע מהרסי הדת איינען ערביטטערטען קאמפף געפיהרט, האבע שאן מאנכע הצופים אויס דעם פעלדע געשלאגען, מאנכען עוכר ישראל ענטלארפט, ענטוואפפנעט, מונדטאדט געמאכט, דאסס איך אבער אויך געגען דען פאן מיר פריהער געאכטעטען ראבבינער מרדכי ליב ווינקלער אין מאה, ווערדע דיע גייסטעלרוטהע שווינגען מיססען, דאס האטטע איך ניכט פערמוטעט. — דאך דיע קינדעספפליכט דריקט מיר דיא פעדער אין דיע האנד אונד פארדע־ט געביעטעריש, דאסס איך דען עהרענרייבער מיינעס פאטערס ענטלארפע, אונשעדליך מאכע.

איך פאסטע דען ענטשלוסס, דורך פערעפפענטליכונג איינער בריעפע, וועלכע מיין פאטער נ״י פאר פיעלען יאהרען ערהאלטען, דאס קלעגליכע פארגעהען דעס ראבבינערס ווינקלער אויס מאד צוא דעמאנסטריערען. צוא דיעזעם בעהופע בעגאב איך מיך נאך קארצאג, אום דען בריעפקארב מיינעס פאטערס נ״י דורכצואשטעברען.

בייא דיעזעם געשעפטע איבערראשטע מיך מיין פאטער נ״י, פאר דעם יויר ביז דאהין דיע גאנצע אפפער פערהיימליכטען. מיינע פערלעגענהייט וואהר נעהמענדי געבאט מיין פאטער מיר, איהם צוא זאגען, וואס איך פארהאבע עס קאסטעטע מיך ראססע איבערווינדונג איהם דען זאכפערהאלט מיט צו טיילען, אונד אלס ער נון ערפאהרען, וואס געשעהען איזט, זא זאגטע ער צו מיר פאלל אונמוטהה: איך פערביעטע עס, אויך נור מיט איינעם ווארטע, אדער אויך נור מיט איינעם פעדערצוגע אויף דיע שמעהונגען צו אנטווארטען וועגן מאדער רב צוא זאלך אונערהערטער טהאט זיך הערגעגעבען, זא איזט ער כאלו כפאו שד, פאן איינעם בעזען דעמאָן אינספיריערט. רעכטדענקענדע מענשען ווערדען דען פאטאנסגייסט ערקעננען אונד

שוואכזינניגע

שוואכזיננינע קעננען דורך פֿערנונפֿטגרינדע ניכט איבערצייגט ווערדען. בן סירא זאגט זעהר גוט. (אין קאפּ. 19 פֿערז 21) ער וויל זאגען: ווער אויס איינענזינן אדער גאר אויס איינענוטץ אבסאלוט ניכט פֿערשטעהען וויל, דען צוא ווידערלעגען זינד וויר צוא שוואך דארום סייג לחכמה שתיקה. זאללען דיע לעסטערונגען פֿארנעהם איגנאריע־ט ווערדען, אונד וויר וואללען איהם פֿערעכטליכעס שווייגען ענטגעגענזעט־צען.

אונבעדאכטע קעמפּפֿע האבען שאן פֿיעל אונהייל אנגעשטיפֿטעט. אין דער היטצע דעס געפֿעכטעס געהט דיע בעזאננענהייט אפּט שפּאציערען. איין ווארט ברינגט דאס אנדערע, דיא מחלוקה נימט אימער גרעססערע דימענזיאנען אן וכו׳, אונד כבוד אאמ״ו הגאון הצדיק נ״י פערוויעז מיך אויף פסחים קי״ג ע״ב אונד גיטין ז׳ רע״ב געמליך: השכם והערב עליהן לבית המדרש וכו׳ אונד אויך אויף זיין שו״ת רשב״ן חלק או״ח סי׳ קפ״ג וסי׳ רע״ב וגם חלק אה״ע ס׳ קע״ד ווא ער דיעס אלס זיין פּרינציפּ דארגעלעגט.

מיין טייערער פאטער נ״י פֿאן זיינעם שטאנדפּונקטע האט געוויסס עדעל אונד ווייזע געדאכט, דאך אין מיינען אדערן ראללט נאך יינגערעס בלוט, איך קאנן ניכט גלייכגילטיג צושויען, וויא דיע עהרע מיינעס פֿאטערס הש״י צור ציעל־שייבע דער שמעהונגען געמאכט ווירד, אונד איך זאגטע לכבוד אאמ״ו נ״י: „טייע־רער פאטער! איך האבע איהנען מיינעס וויססענס ניע ווידערשפּראכען, האבע איהרע ראטהשלעגע שטעטס רעספּעקטיערט, איהרען אנארדנונגען ווילליג מיך געפֿיגט, איהר ווילע וואר מיר אימער הייליגעס געבאט, דאך דיעסמאל וויל אונד קאנן איך במחילת כבודי הרמה איהרע אנזיכט ניכט טיילען, איך קאנן מיין אויפגעפּייטשטעס געמיט ניכט בעשוויכטיגען. קיין פֿערניפֿטיגער מענש קאנן אונד דאַרף עס מיר פֿערא־גען, ווענן איך אין דיע ארענא טרעטע, אונד איך האפֿע, דאסס אויך כבוד אאמ״ו נ״י נאכטרעגליך, גלייך דעם רמב״ם ז״ל, דעססען עהרע אונזאנפֿט אנגע־גריפֿפֿען ווארדע אונד זיין זאהן צוא זיינער עהרען־רעטטונג זיך אויפֿגעראפֿפֿט, נאכ־טרעגליך בילליגענד זאגען ווערדען וויע דער רמב״ם ז״ל עס געזאגט האט: אני מוחל על כבודי ומוותר על עלבוני הרבה והבן השם יחידו׃ לא רצה על זה ולא יסבול על אותם היגנות. . . והדין עמו שיתהנה בזה שאני אביו ורבו ואינו יכול לסבול העצבון. (אגרת הרמב״ם דף י״ד ודף ט״ו).

אויס דיעזען ווארטען דעס רמב״ם ז״ל ערגיבט זיך, דאסס איך מיט פֿאללעם רעכטע אונד שאנונגסלאז נעגען דען עהראבשניידער צוא פֿעלדע ציעהען דאַרף, דאך בעריקזיכטיגענד, דאסס דער אירערעגפֿיהרטע רב מרדכי ליב ווינקלער לאנגע יאהרע

יאהרע הינדורך צוא דען אינטימסטען פֿריינדען מיינעס פֿאטערס שליט"א געצעהלט, אונד דאסס ער אויך מיך עפֿטערס מיט סימפאטיעקונדגעבונגען ערפֿרייטע, ווערדע איך מיינע פֿעדער ניכט, וויע ע', אין גאללע טויכען, זאנדערן דער מעגליכסטען אביעקטיפֿיטעט מיך בעפֿלייססיגען אונד סטריקטע איינהאלטען דיע וויזונג דעס ספר חסידים סי' ע"ב וואזעלבסט עס הייסט: ווענן מאן דיינען פֿאטער אדער דיינע מוטטער בעשימפפֿט אף אתה הקהה את שיניו ואמור לו אין אתה אומר אמת, ולא תשיב עוד דבר לא קטן ולא גדול.

אויך איך שווינגע דיע פעדער אום דען בייססענדען צאהן אב צוא שטומפ־פֿען, אינדעם איך דען בעוויז ערברינגע: הערר מארכוס רעאפאלד ווינק־לער ראבבינער אין ה' מאד: אין אתה דובר אמת, זיע האבען דער וואהרהייט דרייסט אינס אנטליטץ געשלאגען, זיא האבען בעוואוססט אונוואהרהייט פֿערברייטעט.

דיעזע ווארטע אינוואלוויערען איינע שווערע, טיעף ענטעהרענדע אנקלאגע געגען זיע הערר ראבבינער צוא מאד, אונד עס שמערצט מיך, דאסס דורך מיינע ענטהיללונגען איהרע עהרע, איהר כאראכטער, איהרע וואהרהייטסליעבע, זא מעכטיגע איינבוססע ערליידען מיססען, — דאך בערוהיגט מיך דאס בעוואוסטזיין, דאסס ניכט איך, זאנדערן זיא, זיא זעלבסט אין דען אויגען אללער וואהרהאפֿטען אנשי אמת זיך פֿערעכטליך געמאכט.

בעלעגע היערפֿיר זינד 1) דיפֿערזע בריעפֿע וועלכע זיא ה' ראבבינער מ' ווינקלער אן מיינען פֿאטער נ"י ריכטעטען, אין וועלכען זיא איהם איממער שפאנטאן דאס עפיטהעטאן: צדיק תמים בייאלעגען. צור שטייער דער וואהרהייט דיענע פֿארלייפֿיג איין אויס געבאטענער פֿארזיכט קלישירט, פֿאטאטיפיש פֿערפֿיעלפֿעלטיג־טער אריגינאל־בריעף, דען איך היער ביילעגע: — 2) דיע מיר פֿארליעגענדע שאלה „בענין בכור" מיט וועלכער זיא ה' ראבבינער מ' ווינקלער אים יאהרע תר"ן אן מיינען פֿאטער נ"י זיך ווענדעטען אונד בעשייד פֿאן איהם ערבעטען. דיעזע איהרע שאלה אן מיינען פאטער נ"י פינדע איך אין איה־רעם לבושי מרדכי הלכ יו"ד סי' ר"ו אבגעדרוכט, דאך מיט ווענלאס־סונג דעס קאפפֿעס אונד פֿוססעס.

דיעזע איהרע רומפף — שאלה וויל איך היער ערגענצען אונד ווארט ווערטליך רעפראדוציערען וויע זיע דיע שאלה איינגעלייטעט אונד געשלאססען האבען. — אן דער שטירנע טרעגט דיעזע איהרע שאלה פֿאלגענדע צייל ען:

שוכט"ם

שוכט״ס לכבוד ידיד נפשי הרב הגאון המפואר ברוב תהילה הריף ובקי והוּא צדיק ונקי כש״ת מו״ה שלמה צבי שיק נ״י אב״ד ור״מ דק״ק קארצאג והגלילות יע״א בעהמ״ח ס׳ סידור המנהגים וס׳ תקנות ותפילות.

צום שלוססע דיעזער אן מיינען פאטער נ״י געריכטעטען אומפאנגרייכען שאלה שריעב דער פראגעשטעללער ה׳ ראבבינער מארקוס ל׳ ווינקלער ווארט ווערטליך

ואתה אבקש ממר מהו רבה מהו אומר בדבר זה אם הסכימה דעתו הרמה לדעתינו הנ״ל ואני עומד על המצפה אם יבואו דבריו ונכבדה בהם אותי לדעת מה לעשות ולהסיר מכשול מכל גבולינו וגבולת עם ישראל ובכך יזכה עם כל אחב״י וכו׳ וכו׳ עם כל בני ביתו היקרים שיחי׳ כאות נפשו הטהורה ונפש ידידו עד לעולמים.

הק׳ מרדכי ליב ווינקלער

ר״ב בברעזאווא.

הערר ראבבינער מ׳ ל׳ ווינקלער! אויף וואונש בין איך בערייט אויך דיעזען איהרען בריעף זיינעם פאללעם אומפאנגע נאך איהנען אונד דעם פ. ט. פובליקום שיחי׳ פאטאטיפיש צו פרעזענטירען, דאך יעצט שאן מוסס אונד ווירד יעדער פערנינפטיגע, עהרליכע מענש פראגען, ווארום זיע אין איהרעם ספר דיעזער שאלה, דיע ווארטע: תשובה, מיט דיקקען לעטטערן פארגעדרוקט האבען? איזט דאס עהרליך געהאנדעלט? איזט דאס וואהרהייט? הייסט דאס ניכט בעוואוססט אונוואהרהייט שרייבען! נון דענן הערר ראבב׳ ווינקלער, וועגן זיע זיך דעסאווירען, זא איזט דיעס בלאסס איין מאלהעור פיר זיע, אלליין יענער פאססוס אין איהרעם פאמפלעט (פארדאן! דער ראבוסטע אויסדרוקק איזט אונוויללקיהרליך מיינער פעדער ענטשליפפט) אין וועלכעם זיע זיך ערקיהנען צוא זאגען, מיין פאטער נ״י האבע דיע פאר 32 יאהרען דעם ערסטען טיילע דעם סידור המנהגים פארגעדרוקטען הסכמות פאן זיינען לעהרערן זצ״ל „ערשווינדעלט״ מאשר ידוע כי בא במחת־ת לפניהם — וויע זיע זיך אויסצודרוקקען בעליעבען -- דאס איזט שאן מעהר אלס איין בלאססעס מאלהעור, דאס איזט איינע שטראפווירדיגע פערדעכטיגונג, איינע געמיינע פערליימדונג, דיע איינעם זאגענאננטען „קדוש שבקדושים״ גאר ניכט גוט צו געזיכטע שטעהט. דיעזעס גייססעלנסווערטע פארגעהען ווירפט איין גאר ארגעס שלאגליכט אויף איהרען כאראכטער. איינע בעשעמענדערע מוילשעללע העטטע איהנען קיינער פערזעטצען קעננען, אלס זיע עס היער זעלבסט געטאן.

הערר

הערר ראבב׳ ווינקלער, זיא דאכטען מיט דיעזעס אונקוואליפיצירבארען אויס־פאללע ארגוואהן געגען מיינען פאטער נ״י צו ערוועקקען אונד אהנטען פיעללייכט גאר ניכט, דאסס איינע זאלך הירנלאזע פערדעכטיגונג **דיע גוטאכטענערטיילער, יענע גדולים וצדיקים ז״ל ארג קאמפראמיטטירען מוססטע** אינדעם זיע צווישען דען צייליען דייטליך גענוג צוא פערשטעהען געבען, דאסס יענע גדולים ז״ל אהנע פאהעריגע געניע דורכזיכט, דעם ספר מיינעס טייערן פאטערס נ״י **לייכטפערטיג דיע הסכמה** ערטיילטען!

אבגעזעהען פאן יענען בריעפען דעם אונגווארער רבי זצ״ל דיע אין דען היבורים מיינעס טייערן פאטערס נ״י בערייטס אבגעדרוקט זינד אונד וויטערען 10! בריעפען דעסזעלבען, דיע אין בעלדע בעה״י אים דרוקקע ערשיינען ווערדען: אבגעזעהען פאן דעם שפאנטאנען לאבע, וועלכעם הרב הגאון הצדיק ר׳ פייבל פלויט אבדק״ק שוראני ז״ל אין איבערוויס ריהמליכער וויזע מיינעס פאטער נ״י געשפענדעט, אונד דער האהען אנערקעננונג אונד פערעהרונג וועלכע אויססער דען אין דען ווערקען מיינעס פאטערס נ״י בערייטס געדרוקטען בריעפען פיעלער גדולים, אויך נאך פאן אנדערען הערפארראגענדען צעלעבריטעטען, וויע צום בייזפיעל פאן אדוני מורי ורבי הרב הגאון הצדיק ר׳ שמחה בונם סופר זצ״ל אבדק״ק פ״ב בעל המח׳ ס׳ שבט סופר. הרב הגאון המפורסם ר׳ דוד ניימאן ז״ל דיין דק״ק פרעססבורג: הרב הגאון הצדיק ר׳ חיים חזקי׳ מדיני רב ראשון לציון בחברון ז״ל, דער דיע ווערקע מיינעס פאטערס נ״י להלכה אנפיהרט אין זיינען שדי חמד: הרב הגאון ר׳ אהרן שמואל אסאד ז״ל אבדק״ק סערדאהעלי: הרב הגאון ר׳ נחמן כהנא ז״ל אבדק״ק ספינקא: הרב הגאון המפורסם ר׳ זיסמאן סופר ז״ל אבדק״ק פאקש: הרב הגאון העצום ר׳ שמואל עהרענפעלד זצ״ל אבדק״ק מאטערסדארף בעה״מ ס׳ שו״ת חתן סופר: הרב הגאון הצדיק ר׳ נפתלי סופר זצ״ל אבדק״ק פעטשעניאדארף בעה״מ ס׳ מטה נפתלי: הרב הגאון המפורסם ר׳ צבי הירש גוטמאן ז״ל אבד״ק נירבאטאר: הרב הגאון הצדיק ר׳ פסח זינגער זצ״ל אבדק״ק קירדרויף: הרב הגאון ר׳ ליב ליפשיטץ ז״ל אבדק״ק סאנטא: הרב הגאון ר׳ זוסמאן ז״ל סופר אבדק״ק דעברעצין: הרב הגאון המפורסם ר׳ יעקב סני־דערס ז״ל אבד״ק ראאבסינעט: הרב הגאון ר׳ יוסף אונגאר ז״ל אבדק״ק פישטיאן וכו׳ וכו׳ דערען אנערקענענדע בריעפע צום גראכסטען טיילע אויס **תרנ״ה** אלזא **נאך** ערשיינען דעם **סידור רשב״ן** שטאממען *) — פיגע איך היער אויך איין גלייכ־פאללם

---

*) לעבענדע גאונים השי״ו נעננע איך ניכט, דאמיט זיע ניכט ח״ו דורך מיך עווענטועלל דעם האססע אונד פלוכע דעם מאדער רב אויסגעזעטצט זינד. וד״ל

פאללס יעדען צווייפעל אויסשליעססענדעס קלישירט פערפיעלפעלטיגטעס אריגינאל שרייבען פאן א״ד הרב הגאון המפורסם מטאקאי זצ״ל בייא, וועלכעס דיע באדענלאזע פערדעכטיגונג דעם מאדער רב פאללקאממען ענטקרעפטעט, אינדעם דעססען צום ערסטען טייל סידור המנהגים געגעבענע, אונד פאם מאדער רב אין צווייפעל געצאגענע הסכמה אים יאהרע תר״ם ערשיענען, אונד דאס היער בייגעלעגטע פאטאגראפישע אריגינאל־שרייבען פאללע אכט, זאגע 8 יאהרע שפעטער, נאך ערשיינען דעם פיערטען חלק ס׳ המנהגים עפפעקטואירט װאורדע, אים יאהרע תרח״ם לפ״ק. אונד אין דיעזעם, היער בייאגעבאגענען בריעפע שרייבט דער הסכמה ערטיילער אן מיינען טייערן פאטער נ״י:

> מכתבך עם חלק ג׳ וד׳ שנגמרת בעזר המטיב ית״ש הגיעני על נכון. יישר כחך וחילך לאורייתא והנה עברתי אותם בעה״י מרישא עד גמירא ורובא דרובא מצאו חן גדול בעיני כי גילית חדשות בעזר הבורא ית״ש וכו׳.

דיעזע בריעפע שפרעכען בערעדט גענוג, עס בעדארף קיינער וױיטערען פערטיידיגונג, זיע רעכטפערטיגען פאללקאממען דאס אן דיא שפיטצע דיעזער מיר פיינליכען אויסאיינאנדערזעטצונג געזעטצטע מאטטא: ולהצדיק צדיק.

זיע געהען זאגאר זא וױיט ה׳ ראבב׳ צו מאה, דאסס זיא זיך ניכט שייען צוא שרייבען געגען אאמ״ו נ״י: ואח״כ שמעתי שגם בנבואה שלח ידו וא״כ הוא וכו׳ אונד בערופען זיך אויף רמב״ם אונד שו״ע יו״ד סי׳ קנ״ח. — נון! איהר אוזן ששמע, וואר קוים דאס אוזן ששמע בהר סיני: לא תרצח, אונד וױענן זיא זיך ערקיהנען, זיך אויף אבינען סימן אים שו״ע צוא בערופען, אונד איינען תלמיד חכם גדול המרביץ תורה ומחזק הדת במסירת נפש צוא דעם אפיקורס העובד עבודת אלילים והעושה עבירות להכעיס צו פערגלייכען, פאן וועלכעם אים זעלבען סימן יו״ד געזאגט ווירד מצוה להורגם בפרהסיא ואם לאו יבא עליו עד שיסבב הריגתו, — זא ווירד געוויס יעדער עהרליכע יהודי וויססען, דאסס זיע מאדער רב צוא דענען געהערען, דערען פסק אים זעלבען סימן יו״ד אין ס״ק ו׳־ו שטעהט. והאפיקורסים והם וכו׳ המבזה תלמיד חכם אין לו חלק לעוה״ב עיין גם רמב״ם פ״ג מהל׳ תשובה הלכה א׳ וסוף הל׳ ה׳ ובבא מציעא דף נ״ח סע״ב וילקוט תהלים קאפ. י״ב פסוק ד׳.

דאסס זיא ה׳ ראבב׳ מ׳ ל׳ ווינקלער צו ה׳ מאד ניכטס וועניגער אלס אין עהרען דען קאמפפלאטץ פערלאססען מיססען, קאנן איך נור אופריכטיג בעדויערן.

דעם

דעם קולטורהיסטאריקער בלייבע עס פארבעהאלטען, איהר פארנעהען ביים רעכטען נאמען צו נעננען, מיינע פעדער שטרייבט זיך דיעס צו טון. דענן מיר שוועבען יעטצט דיע ווארטע אונזערער חכמים ביומא ט"ת ע"ב פאר אויגען: מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות ובגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהיתה בו שנאת הנם

ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודת אלילים וגילוי עריות ושפיכות דמים.

ובזה יצאתי ידי חובתי לקנא קנאת ה' צבאות, והוא רחום יכפר העונות וישיב לב בנים לאבות, אמן.

טעמעשוואר עיר יוסף ער"ה אלול בעת"ר לפ"ק.

ברכי' שיק

רב דקהל אויט. ארטה.

בטעמעשוואר יע"א

מכתב מהרב הג׳ מטאקאי זצ״ל

מכתב מהרב ה. מאד

לכבוד אאמ״ו הרב הג׳ נ״י מקארצאג יע״א

בעזה״י, טאקאי יום ב׳ שלח [illegible]

שלום וחיים [illegible] טוב לכ׳ אהובי [illegible] אחי הרב המאור הגדול

[illegible]

[illegible]

ב״ה [illegible]

[illegible]

[illegible]